

- Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: Зб.наукових праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. – Випуск 5 (частина 1). – С.247-253.
2. Корпач Н.І. Формування громадянської позиції підлітків у процесі соціалізації в дитячих громадських організаціях //Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. – Серія № 11 Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: Зб.наукових праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. – Випуск 5 (частина 1). – С.298-301.
 3. Мудрик А.В. Социальная педагогика /Под ред В.А.Сластенина. – 2-е изд. – М., 2000.
 4. Словарь социального педагога и социального работника /Под ред.И.И.Калачевой, Я.Л.Коломинского, А.И.Левко. – Мн.: БелЭн, 2003. – 256 с.
 5. Социальное воспитание в учреждениях дополнительного образования детей: Учеб.пособие для студ.пед.вузов /Б.В.Куприянов, Е.А.Салина, Н.Г.Крылова, О.В.Миновская; под ред А.В.Мудрика. – М.: Издательский центр “Академия”, 2004. – 240 с.
 6. Холостова Е.И. Социальная работа с дезадаптированными детьми: Учебное пособие. – М.: Издательско-торговая корпорация “Дашков и К”, 2007. – 280 с.

Копылова С.В.

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ ДЕТСКИХ ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

В статье обоснованы возможности предоставления помощи социально дезадаптированным детям в детском оздоровительном лагере. На основе учета социально-психологических особенностей дезадаптированных детей, специфики социально-педагогической деятельности и социальных функций детских оздоровительных учреждений разработана модель социально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: социально дезадаптированные дети, детское оздоровительное учреждение, социально-педагогическая деятельность, индивидуальная социально-педагогическая помощь.

Kopylova S.V.

SOCIALLY-PEDAGOGICAL POTENTIAL OF RECREATIONAL ESTABLISHMENT

In the article are substantiation abilities for give to help for social desadaptation children in the recreational establishment. With taking into account social psychology peculiarity of social desadaptation children, specific character of socially-pedagogical work and social functions of summer camp is develop model socially-pedagogical work.

Key word: social desadaptation children, recreational establishment, socially-pedagogical work, individual socially-pedagogical help

УДК 37.034

Степанова О.А.

КАПРОЛАЛІЯ ЯК РІЗНОВИД ПІДЛІТКОВИХ ДЕВІАЦІЙ

У статті поданий аналіз капролалії як негативного явища в поведінці підлітків.

Ключові слова: капролалія, підлітки, девіантна поведінка.

Сьогодні проблема девіантної поведінки підлітків є провідною в соціально-педагогічних та соціально-психологічних дослідженнях. Профілактика поведінки, що відхиляється від загальноприйнятих норм, лежить в основі успішного духовного й морального розвитку майбутніх громадян нашої держави.

Значна кількість вітчизняних і зарубіжних дослідників вивчають поведінкові девіації, причини їх виникнення та способи попередження й подолання (О.Александров, Г.Беккер, А.Капська, А.Личко, В.Менделевич, І.Невський, В.Оржеховська, Х.Ремшмідт, Н.Смелзер, Р.Фаррингтон, Т.Шибутани та ін.).

У самому загальному вигляді девіанта поведінка – це “поведінка, що відхиляється від загальноприйнятих норм і стандартів, будь то норми психічного здоров’я, права, культури, моралі, а також поведінка, що не відповідає соціальним очікуванням певного суспільства в конкретний період часу” [6: 12].

Існує перелік підліткових девіацій, серед яких чільне місце займає капролалія.

Мета дослідження полягає в висвітленні сутності капролалії як різновиду девіацій та причин її виникнення в поведінці неповнолітніх.

Для того, щоб визначити причини капролалії в поведінці неповнолітніх, необхідністю було звернення до довідкової літератури за роз’ясненням цього соціального феномена. Зробити це виявилось надзвичайно складно, тому що значна кількість словників, спеціалізованих словників, інших поважних видань взагалі не дають пояснення цій соціально-педагогічній категорії. Однак, з капролалією ми стикаємося щодня – на вулиці, у транспорті, у звичайній бесіді, позаяк це явище стало супутником людського існування.

Термін капролалія походить від двох грецьких слів (*καπρος* – багнюка + *λαλία* – мова) – це хворобливий, іноді складний для подолання потяг до цинічної й нецензурної лайки без будь-якого приводу. Особливої вираженості досягає при синдромі Ж.Туретта, а також при інших захворюваннях – шизофренії, маніакальних станах тощо[7].

Синдром Ж.Туретта донедавна вважався рідкісним явищем і досить дивним захворюванням, котре найчастіше асоціювалося з бездумним викрикуванням нецензурних слів. Однак цей симптом сьогодні вже не є рідкісним; капролалія непомітно стала нормою спілкування спочатку сучасних дорослих людей, а нині така лінгвістична особливість звична й для неповнолітніх.

За даними ВООЗ, сьогодні кожен п’ятий школяр в тій чи іншій формі підлягає впливу на нього капролалії. Учасником цього процесу неповнолітній стає повсякчасно, позаяк сьогодні непомітно розбещуються мільйони дітей, причому активну участь у цьому приймає найближче оточення дитини – її батьки, а також низка мезочинників соціалізації особистості – ЗМІ, субкультури тощо. Існує ціла медіа-імперія, де дорослим, а потім за ланцюговою реакцією й неповнолітнім, вбиваються приклади поведінки з використанням лихослів’я, котрі виховують з наших дорослих таких собі “панів Свидригайлових”, що непомітно спокушають малих і зовсім не страждають від цього, на відміну від Свидригайлова, який спокусив лише одну дитину, а потім усе життя страждав від цього, що навіть наклав на себе руки.

Особливо підлягають негативному впливу нинішні підлітки. Підлітковий вік характеризується потребою в спілкуванні на різні теми, а також теми сексу, зокрема, позаяк для пубертатного періоду характерна гіперсексуальність. Саме в підлітковому віці статева приналежність набуває для людини реального соціального значення, особливо в системі самоствердження – знайомі способи самоствердження втрачають свою значущість.

Досліджуючи цю підліткову особливість, вчені, серед яких М.Кле, І.Кон, Х.Ремшмідт та ін. дійшли висновку, що більшість хлопців і дівчат, спілкуючись між собою, ховаються за надуманими образами. Все частіше ці образи стають далекими від образів принців та принцес, тому що нинішня молодь уважає їх “відстійними”, несучасними, а потому провальними в підлітковому середовищі. А так як підліткам надзвичайно важко зацікавити протилежну стать зовнішністю чи товщиною гаманця, до справи береться “гострий язичок”, рішучість використовувати ненормативну лексику, лихословити. Для більшості підлітків сьогодні капролалія стає єдиним способом додати собі дорослості, можливістю “виговоритися”, привернути до себе увагу, познайомитися з однолітками.

Лихослів’я стало соціальною проблемою вже в античності. Ця вада прийшла з язичницьких часів, коли звертання до сил зла й темряви були звичною практикою, що прославляла фалічні символи в багатьох східних культурах. Лихослів’я існувало в вигляді “парканної літератури” у давніх Греції та Римі, що приводило в відчай хазяїв обмальованих нецензурними висловами осель, які змушені були залишати “писарчукам” повідомлення

такого характеру: “Прошу тут нічого не писати”. У старозаповітні часи, якщо син лихословив у присутності батьків, його привселюдно забивали камінням.

Християнські часи не так жорстоко засуджували сороміцькі розмови, однак у багатьох проповідях апостоли, апостольські мужі та апологети торкалися цієї соціальної проблеми. Святий апостол Павло говорив: “... блуд і будь-яка нечистота ... не повинні бути біля вас... Також лихослів'я та пустослів'я й сміхотворність не личать вам, а, навпроти, вдячність; бо знайте, що ніякий розпусник, або нечистий ... не має місця в Царстві Христа й Бога” [1, (Ефес. 5, 3-5)]. Святе Письмо засуджує лихослів'я, постійно нагадує вірним про їх високе людське звання, призиває оберігати себе й своїх нащадків від цього гріха. Апостольські мужі та апологети наголошували, що тяжкий гріх лихослів'я, а також таємне тяжіння до нього знаходяться в прямій залежності від того, наскільки близько стоїть людина до Бога. І якщо вона починає віддалятися від Нього, то одразу починає входити в сатанинську сферу й набувати негативної звички – призивати ім'я лукавого.

В українській історії є приклади, коли за лайку людину суворо карали. Наприклад, у Запорозькій Січі лихослова карали батогами, прив'язавши до стовпа. Вживати лихі слова заборонялося навіть під час військових походів, щоб не накликати біди і щоб похід закінчився успішно.

Сучасна соціально-педагогічна, соціально-психологічна, біологічна, медична наука лише починає досліджувати соціальний феномен капролалії. Так, доктор біологічних наук П.Горяев у своїй праці “Хвилевий генетичний код” доводить, що нецензурна лайка завдає людському організму руйнівної шкоди – від звукових хвиль, спричинених лиховислів'ям, людина отримує радіоактивне опромінювання, внаслідок чого розпадаються її хромосоми та розриваються ланцюжки ДНК. Дослідник дійшов висновку, що лихослів'я не лише знищують людську особистість, а й сприяє її внутрішньому розкладу. А нав'язування неповнолітнім лихослів'я сприяє знищенню в свідомості людини сорому та совісті [2].

Через які причини лихослів'я стало таким звичним соціальним явищем? На нашу думку, таких причин низка:

- загальне падіння моралі в суспільстві;
- вплив ЗМІ та субкультур, що формують моду на вживання лайки;
- відсутність правових механізмів захисту людини, дитини від нецензурних висловлювань;
- особливості підліткового віку, прагнення неповнолітніх самоствердитися;
- наслідування безсоромних старших, кумирів тощо.

Як видно, демократичне ставлення до спілкування, ліберальні настрої безвідповідальних дорослих, нав'язування світогляду зла, насильства, грубощів, жахів сприяють розповсюдженню такого капролалії. Живучи в такому просторі, неповнолітні сприймають все за норму й починають копіювати такі макети поведінки, потрапляють у залежність, формують звичку за допомогою нецензурних висловів “зв'язувати слова”. Останнім часом навіть з'явилися вислови, котрі наче б то заміняють лайку, і вважається нормальним використовувати їх – “блін”, “капец”, “дістали” (автор публікації просить вибачення за таку констатацію) і т.ін.

В українському законодавстві не існує спеціальної норми відповідальності за таке порушення суспільної моралі, однак суспільство вже прийшло до тієї останньої крапки, коли лихослів'я необхідно викоринити з лексики дорослих, так і неповнолітніх. Тому подальші наукові пошуки з цієї соціально-педагогічної проблеми будуть спрямовані на створення системи попередження, подолання та корекції поведінки неповнолітніх, що активно вживають ненормативну лексику – лихослів'я.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біблія. Видавництво українського біблійного товариства. – К., 1998.
2. Горяев П.П. Волновой генетический код. – М., 1997.
3. Кон И. Психология юношеского возраста. – М., 1979. – 175 с.

4. Кле М. Психология подростка: (Психосексуальное развитие) / Пер. с фр. – М.: Педагогика, 1991. – Пер. изд. Бельгия, 1986. – 176 с.
5. Ремшмидт Х. Подростковый и юношеский возраст. Проблемы становления личности. – М.: Мир, 1994. – 320 с.
6. Шнейдер Л.Б. Девиантное поведение детей и подростков. – 2-е изд. – М.: Академический проект; Гаудеамус, 2007. – 336 с.
7. <http://psyterror.narod.ru/syndrome-tureta.wmv>

Степанова Е.А.

КАПРОЛАЛИЯ КАК РАЗНОВИДНОСТЬ ПОДРОСТКОВЫХ ДЕВИАЦИЙ

В статье дан анализ капролалии как негативного явления в поведении подростков.

Ключевые слова: капролалия, подростки, девиантное поведение.

Stepanova E.A.

KAPROLALIA AS A VERSION OF TEENAGE DEVIATIONS IN BEHAVIOUR

Article tells about foul language of teenagers as a deviation from the accepted norms of behaviour.

Key words: kaprolallia, teenagers, a deviation from the accepted norms of behaviour.